

Fletorja e Klerit Katolik

të Shqypnís

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selís Shêjte:

De Disciplina Sacramentorum.	fage 50
De representatione Spiritus Sancti sub forma humana	« 53
De oratione SS. Sacramenti in missa	« 53

Historija e Djeqezeve të Shqypnís (<i>Vijim</i>)	« 55
Prisi i famullitarit	« 57
Njoftim	« 59
Shugrimi i Enzot Pjeter Gjures	« 61
Casus conscientiae	« 61
Prisi i famullitarit (<i>Vijim</i>)	« 63

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Paperlyenë
1929

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

AKTE TË SELÍS SHËJTE

S. C. DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Decreta 5 ian. 1928

II. Iudex causae rationabilis privatae delationis

ROMANA ET ALIARUM

Communione infirmorum

(A. A. S. 1 mart. 1928, XX. 81)

In plenariis Comitibus Sacrae Congregationis de Disciplina Sacramentorum habitis die 16 Decembris 1927 in Palatio Apostolico Vaticano proposito dubio: „An iudex causae iustae et rationabilis, prout ex Codicis iuris canonici canone 847 requiritur, ut Sacra Communio privatim ad infirmos deferatur, sit quilibet sacerdos ministrans vel tantum Ordinarius loci“. Eius ac Rmi Patres, re mature perpensa, respondendum censuerunt: „*Negative* ad primam partem; *Affirmative* ad secundam addita tamen mente quae sequens est: Si ex communi experientia et opinione nullum in dioecesi aut in aliquo particulari loco adsit inconveniens pro privata delatione Sacrae Communione ad infirmos, ab Ordinariis cavendum est ne per regulas nimis praefinitas aut generales praecipientes publicam delationem, vel per reservationem sibi factam dandi veniam in singulis casibus deferendi privatim Sacramentum Eucharistiae, praepediatur infirmis solatium Communione etiam quotidianae“.

Quam responsionem Ss. mus Dominus Noster Pius Pp. XI, in audientia diei 19 Decembris 1927, audita relatione ab infrascripto Secretario eiusdem Sacrae Congregationis facta, ratam habere et adprobare benigne dignatus est.

Datum Romae, ex Secretaria Sacrae Congregationis de Disciplina Sacramentorum, die 5 Ianuarii 1928.

M. Card. LEGA, Episc. Tusculan., *Praefectus*
D. JORIO, *Secretarius*.

ADNOTATIONES SECRETARII

Quo plenius lata decisio nosci ac intelligi possit, praestat breviter recolere quae apud H. S. C. disputata sunt in praevio examine quoad praxim deferendi, his nostris temporibus, sacram Communionem ad infirmos. Ea siquidem varia est secundum locorum et personarum circumstantias. In Hispania v. g., fere ubique sacra Communio ad infirmos, esto pietatis causa, publice semper deferatur, quod non evenit in quibusdam aliis nationibus, praesertim si agatur de magnis urbibus, uti heic Romae.

Codex iuris canonici, regulam statuens generalem, in can. 847 edixit: „Ad infirmos publice sacra Communio deferatur, nisi iusta et rationabilis causa aliud suadeat“. Eiusmodi lex de publice deferenda ad infirmos sacra Communione clara est; et ratio decidendi evidens et fidelibus omnibus probata. Attamen iustae et rationabiles causae, eodem perpenso canone, aliquando suadere possunt, ut eadem sacra communio privatim deferatur. Quinam vero earumdem causarum iudex? Loci Ordinarius vel quilibet sacerdos?

De his profecto ferendi iudicium quidam theologi et iurisperiti cuilibet sacerdoti facultatem tribuerunt, innixi potissimum can. 849 § 1, edicendi: „Communione privatim ad infirmos quilibet sacerdos deferre potest, de venia saltem praesumpta sacerdotis, cui custodia sanctissimi Sacramenti commissa est“.

Horum doctorum sententiam evulgarunt quaedam ecclesiasticae ephemerides, praesertim in locis Hispaniarum; propter quod nonnulli Ordinarii Hispani, putantes fuisse laesum suum ius, recursum ad S. Sedem habuerunt.

Haec Sacra Congregatio. praevio opportuno sanctorum Consultorum voto quaestionem EE. PP. iudicio in plenariis Comitibus diei 16 Decembris 1927 subiecit, qui, re mature perpensa, responsum ut supra dederunt.

Eiusmodi responsum esse conforme legislatori menti, non solum ex multis incommodis quae sequerentur si res arbitrio singulorum sacerdotum, saepe indole ingenioque discrepantium, relinqueretur, verum etiam ex ipsis canonis 847 fontibus manifeste eruitur. Et re quidem vera, inter ea quae in adnotationibus relato canoni additis sub n. 3 adducuntur, adest etiam responsum aliud ab hac Sacra Congregatione in plenariis Comitibus diei 20 Decembris 1912 datum. Haec erat quaestio: „An Ordinarii permittere possint ut mala affectis valetu-

dine, qui domo egredi nequeant, et Sacram Communionem ob devotionem petant, quum praesertim in aliqua paroecia plures petant, vel aliquis petat frequenter, sacra Eucharistia privatim seu non servatis praescriptionibus, ab Ecclesia domum deferatur“. Et responsum fuit: „*Affirmative* ex iusta et rationabili causa servato saltem ritu proposito a Benedicto XIV in Decreto *Inter omnigenas*, 2 Febr. 1744, § 23, scilicet: Sacerdos stolam semper habeat propriis cooperatam vestibus; in sacculo seu bursa pyxidem recondat, quum per funiculos collo appensam in sinu reponat; et numquam solus procedat, sed uno saltem fidei in defectu clerici, associetur“.

Nunc eiusmodi Ordinariorum ius, authentice a Sacra Congregatione recognitum, neque expresse, uti clare patet, neque tacite per canonem 849, qui specie tenus Ordinariorum iuri contrarius videtur, a Codice revocatum fuisse dandum est. Hic enim canon sarta tectaque sacri principatus iura supponit.

Unde si locorum Ordinarii, accedentibus iustis et rationabilibus causis, sive ordinis generalis sive ordinis particularis, in universa, vel in aliqua dioecesis parte diiudicaverint locum esse exceptioni in citato canone contentae, cessat ius parochi a canone 848 § 1 statutum. et ius oboritur cuiuslibet sacerdotis ad normam can. 849 § 1.

Circa mentem ab E. mis ac R. mis PP. responso adiectam, ea clara et gravis est. Quare R. mi locorum Ordinarii, prae oculis habitis iustis et rationabilibus causis a servanda lege excusantibus, tum pro casibus generalibus, ob iniuriam temporum, tum pro particularibus, atque his praesertim quae in plenariis Comitibus diei 20 Decembris 1912 rationes decidendi fuerunt, quaeque supra relatae sunt, sedulo advigilare debent ne in re tanti momenti finis ab Ecclesia intentus utcumque frustretur. Neminem enim latet, his nostris temporibus, sacram Communionem etiam quotidianam christifidelibus summopere commendari. Iamvero, quis magis quam infirmus, ad ferendas morbi angustias, auxilio solatioque tanti Sacramenti indigere dicendus erit?

Quamobrem R. mi locorum Ordinarii, prudentia et caritate quibus pollent, reverentiam sanctissimo Eucharistiae Sacramento debitam cum infirmorum, praesertim pauperum, necessitatibus, duce aequitate, rite componat.

D. JORIO, *Secretarius*

SUPREMA C. S. OFFICII

Responsum 16 mart. 1928

De representatione Spiritus Sancti sub forma humana

(A. A. S. 2 april. 1928, XX, 103)

Proposito Supremae huic Sacrae Congregationi Sancti Officii dubio:

„An repraesentari possit Spiritus Sanctus sub forma humana sive cum Patre et Filio sive seorsim“.

Feria IV. die 14 marti 1928

E. mi ac Rev. mi D. ni Cardinales fidei et moribus tutandis praepositi praehabito RR. DD. Consultorum voto, respondendum decreverunt: *Negative*.

Et insequenti Feria V, die 15 eiusdem mensis et anni, SS. mus D. N. D. Pius divina Providentia Papa XI, in solita audientia R. P. D. Assesori S. Officii impertita, relata Sibi E. mi Patrum Responsum approbavit, confirmavit et publicandam iussit.

Datum Romae, ex aedibus Sancti Officii, die 16 martii 1928.

A. CASTELLANO, *Supremae S. Officii Notarius*.

S. CONGREGATIONIS RITuum

Resolutio 11 Ian. 1928

De oratione SS. Sacramenti in Missa

(A. A. S. 1 mart. 1928, XX, 90)

Dubia. — Sacrae rituum Congregationi sequentia dubia pro opportuna solutione proposita fuerunt, nimirum:

I. „An Oratio SS. Sacramenti, extra tempus Orationis XL Horarum dicenda sit in qualibet Missa quae celebratur ad altare ubi SS. mum Sacramentum statim post Missam exponatur pro publica

causa, dummodo Missa vel Commemoratio in Missa occurrrens non sit de identico Domini Mysterio?

II. „An praefata Oratio in eadem Missa, etiam occurrentibus Festis solemnioribus universalis Ecclesiae, recitanda sit semper sub altera conclusione, post Orationes a Rubricis praescriptas et ante Collectas a loci Ordinario imperatas?

III. „An extra tempus Orationis XL Horarum, perdurante per aliquod tempus extra aliam sacram functionem expositione et adoratione Ss.mi Sacramenti pro publica causa, in omnibus Missis tam cantatis quam lectis addi debeat Oratio Ss.mi Sacramenti, etiam occurrentibus Festis solemnioribus Ecclesiae, dummodo Missa vel Commemoratio in Missa occurrrens non sit de identico Domini Mysterio, et exceptis Missis quae in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum celebrentur?“

Et Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, omnibus perpensis ita rescribendum censuit:

„Affirmative in omnibus, ad mentem Decreti Romana seu Instructio circa Missas in Oratione XL Horarum celebrandas, diei 27 Aprilis 1927; sed si Oratio Ss.mi Sacramenti teneat locum Missae votivae impeditae de Ss.mo Sacramento ex Apostolico Indulto concessae vel a loci Ordinario pro re gravi et publica simul causa praescriptae, dicatur sub unica conclusione cum prima Oratione Missae“.

Facta postmodum de his Sanctissimo Domino Nostro Pio Papae XI per infrascriptum Cardinalem Sacrae rituum Congregationi Praefectum relatione Sanctitas Sua resolutionem et mentem eiusdem Sacrae Congregationis ratam habuit, probavit, et servari mandavit. Die 11 Ianuari 1928.

A. Card. VICO

Ep. Portuen. et S. Rufinae,

S. R. C. Praefectus,

Angelus Mariani,
Secretarius

HISTORIJA E DJEÇEZEVE TË SHQYPNËS

(Vijim, shif f. 47)

Ipushkvit e Shkodres

1. GJERGJI, vjeten 1141. Ktë e gjëjmë në liber të Maur Orbin (Comment. de regno Slavorum) qi na e difton mocatár me Ndrén, Argjipeshkvin e Raguzhës, zgiedhun në vjeten 1141. Në kto kohna mëni Metropoli e Tivarit, e kje bashkue me atë të Raguzhës, të cilles Metropoli si Gjergji si tjerët Barí të provincjes të Tivarit ishin të nenshtruem.

Në Konçilin Kombëtar të Delmit rreth vjetes 877 kisha e Shkodres i kje pervûe Argjipeshkvit të Djoklés; e Papa Aleksanderi II në vjeten 1062 në leter qi i çoj Pjetrit, Argjipeshkvit të Djoklés e të Tivarit ktí ja pshtetë Ipushkvin e Shkodres. Prá Shkodra do të két pasë Barít e vet; por tuj mos u dijtë êmni i asnjënit t' asajë kohë, Atë Farlati ndoshta per ket arsye në librin qi ká qitë „*Illiricum Sacrum*“ e fillon me Gjergjin rêndin e Argjipeshkvive të Shkodres në vjeten 1141.

2. PJETRI, vjeten 1199. Ky në ket vjetë u gjet pranë Sinodes provincjale të Djoklés, qi u bâ në kohë të Gjonit, Argjipeshkvit të Djoklés e të Tivarit, tuj e pasë kryesin e mbletjes Gjoni e Simoni, Delegetnit e Selís Shêjte. Në rresht me tjerë Barí të provincjes të Tivarit ky nenshkruhet: *Petrum Scaurin. (id est Scutarinensis) Episcopus subscripsi.*

3. N. N. vjeten 1251. Në ket vjetë sundote kishen Shkodres ky Ipushkev të cillit êmni s' i dihet, por qi kje thirrë prej Papet Innocencit të katert me dalë në gjygië para si bashkë me tjerët Ipushkvi qi nuk ndigiojshin me ju shtrre sundimit Argjipeshkvnuer të Raguzhes. Porsë mbas pak kohet kundërshtini ndermjet t' Argjipeshkvit të Raguzhës e të Tivarit mëni; e prej vjetës 1253 Metropolit i Tivarit mujtí me e përdorë pusheden e vet permbi kishnat e provincjes pá dale idhnim prej kucj.

Mbas ktí Ipushkvit të pá êmen per anji kohë fort të giatë nuk permëndet m asnji Ipushkev i Shkodres.

Në djeqezin e Shkodres në Buzë të lumit të Bunës ishte dikuer një kuvënd i mocem i Benediktinve me një kishë të shugurueme shëjtnave Martir Shirqit e Baftit, në të cillen thohet se janë vorrue tre krajla të Serbis, Mihalja o Mhilli, Bodina, i biri, e Dragina. Kah mbarimi i shekullit të tremdhetë Lena, bi prej mbretenve të Francës e martue me Shtjefnin o Uroshin, mbretin e Rashjes o të Serbis, i cilli diq kah vjeta 1282, bashkë me dy djelt e vet krajla Uroshin e Shtjefnin e mkami persri ket kishë edhë e ndertoj më të madhnueshme.

Në ballë të kësaj kishë, njëna kah e djathta tjetra kah e rrmakta shifen dy shkresa në gurë mermerit, të cillat dishmojnë bāmirsin e Lenës e të birve të sajë, qi e persritne ket ndertesë. Fjalët janë kto :

In nomine Dni. Amen.

Eximiae Virginis Filii anno MXVIII

Magnificus Dnus Dnus Urosius Divina gratia Rassiae

Rex Illustris Magnifici Regis Urosii Nat Dominae

Helenae Reginae aedificavit hanc Ecclesiam

in honorem SS. Martyrum Sergj et Bachi a fundamentis

usque ad finem Assistente Abbate Petro Dochne

Scutarensi.

Shëjet e vûme aty e ktu diftojnë se n'ato vënde guri është i thyem e mungojnë do germa. Vjeta do ndreqë ksi sojit: MCCLXXXVIII, (1288) në të cillen vjetë Lena mbretnote në Serbi me djelt e vet.

E dyta shkresë e vûme mbas dy vjetve permëndë sidomos mbret-neshen Lenë, e është kso doret:

Memento Domine famulae tuae Helenae Reginae

Serviae Diocliae Albaniae Chilmiae Dalmatiae

et Maritimae Regionis,

quae una cum filiis suis Regibus Urosio et Stephano

de novo aedificavit istam Ecclesiam

ad honorem BB. Martyrum Sergii et Bacchi

et ad finem usque complevit.

Anno Domini MCCLXXX.

Per posë të kishës kathedrale të Shkodres kjo e Shirqit e e Shna Baftit, ja del per madhni të gjitha kishnave qi janë o kan kënë në Shqypni; por mjerisht sot mjeft pak ka mbetë prej sajë; se më kuvëndit është shumë kohë qi i ka hupë shëji.

Kjo mbretneshë fort e pershpirtshme, sikurse tjerëve ndër tjera gjytete, ashtu në Shkoder urdhnoj qi të ju ngrehj Fretneve të Sh' Fran-gesku kisha e kuvëndi i Shëjtes Mri vjeten 1288, sikurse e dishmojnë shkrimet e moqme qi gjinden në kuvëndin të Fretneve në Kotor.

PRËSI I FAMULLITARIT

Famullitari është nieri i perbotshem, në të perpjekun me nierz gjith farësh; me të mirë e me të këq, me të dishem e me të padi-shem, me të fës me të pá fé; famullitarit i sillen per kshille ata qi kan dysbime, i kerkojnë ndimë ata qi janë ngusht, i lypin ngush-llim ata qi janë me travajë; famullitarit ja çilë zëmren e shumkush, aj qi ka gzim e aj qi ka idhnim, atí i zblohen edhe pasatjet shpi-jare e punët më të voglat pa kurrfarë rojet; prandë aj do të jët gjith herë i gaçem me pritë gjithkëndin, me ja bënë setcillit fjalën si të kët nevojen; me kalue me një herë prej gemit e ankim, prej lavdit në qortim; me kputë pá pritesë punën qi ka per dore e me prishë pá ankim qetsin e vet. Per me ju dalë me ndërë gjith kty-ne kerkimeve lypet qi famullitari të kët një vëmë të temeluem e një butsi ndër fjalë e në të pramit e vet qi të mundet se i cilli me ju avitë fort lét.

2. Shpirti i nierzis

Kena thanë, e jo pa mëndim, se nierzija e famullitarit do të jët e temelueme në vrytë fisike, se per ndryshj sjelljet e tija kan me kënë shkalet prej tetresh o shvesha e bukur më një trup të perqudshem. Vësht e bukur i nep nënjmënd hjeshtë e dokë të kand-shme një nieri qi e ka trupin t'ardshem, por atí qi është i merçi-tun ja sblon më tepër mungesat e e bënë më per gaz. Njashtu edhe

sjelljet e ardhshme po s'kjene pshtetë vrytytit, na bâjnë jo veg të pá kandshem, por edhe të perbuzshem. Per ket arsye lypet qi famullitari, sikursë edhe kush do tjetër, të prûemit të vet të vnojnë per pshtetje një mende të dhënun prej dijet e të pajisun me vrytje; per ndryshej nierzís së tí ka me i mungue jeta e shpirti; ka me kënë si kufome e mlueme me petkta t'arta e me lule. Na per në daçim me kënë vegla e vÿshme e bâmirse do të mbahena dáj njitun me të lumin J. Krisht, si shermëndi me hardbín, neper mjet të hirit e të vrytytit; kshtu, e vetun kshtu kena me i pergiá atyne ênve, të cillat mledhin ujin e krojnave edhe e shperdajnë kû të lypet pa u pakue aspak.

E mos të kujtojmë se mungesen e vrytytit të permbrëndshem mundena me e mluue me të shtime e hollsína; pse natyra na ka bâ në mnyrë qi doka e perjashtme e jona (syni, goja, ftyra) është pasqyra e shpirtit; e sikursë paraqet cillsít e mira, ashtu nuk mshebë mungesat.

3. Per me kënë t'ardhshem

Per mos me u dukë famullitari i mârrun e i trashë nder sjellje të veta duhet qi me kohë të nisin me e dhënë vedin, o mâ mirë me thanë, duhet qi qyshë në fillesë të msimit në Seminarë të nisin me xânë si me u prue nierzisht. Pse sikurse pinjollat shgulen prej pyllit per m'u vû nder lulishte, njashtû hiqen fëmija prej shekullit per me kënë rritë në Seminarë si e lypë rruga e meshtarís; e prandej ky vënd është msojtorja mâ e parë e mâ e fuqishme e të mbares e të nierzís; e kush e bân n'asgjâ, bjerrë kohen mâ të çmue-shme per mirërritjen e vet; kohë qi mâ nuk mund të fitohet, por do të kjahet sá të jët nieri gjallë.

Veprimi është i giatë, i hapët e lypë shum durim. Drejtori duhet të kët sýnin e sgjuet, zëmren e dashtun e doren e peshueme; e nder xhakoj lypet një butsí e madhe, qi të munden msuesat me shkmezë prej tyne që do sënd të pá mirë qi kan prûe me vedi, e të munden me u dhënë porsi truporet.

Por per ket qellim është nevoja të ja vëmë mendën trí sêndeve më një mënyrë të posaçme.

E para është, me e folë giûhen amtare sá mâ mirë e të dlihtë; pse perdorimi i kandshem i giûhës e dishmon nierin të kujdesëshem e bân qi të çmohet prej çetes së shvillueme. E dyta, me e pasë per zëmer sá mâ fort dlihtë si në trup, si në petka, si nder oda o nder banka të shkollës e të kishës. E treta, me byshqye gjith herë ndjesina nderimit ndej të parët e ndej shokët: ndej të parët, tuj u rujtë si nder sý si lerg sýshë të tyne mos me gjikue per të keq veprat e tyne, mos me ja u vû gazin o me fjalë, o me lojna o me mbí êmna të pá ndershem: ndej shokët, tuj u rujtë mos me i prekë me derë, mos me u kapë me idhnim, mos me perdorue fjalë të poshtme o të fyeshme sidomos nder kundershime; tuj ju distue dashtní, kujdes e dishirë per të mirë e tyne; e kto punë me i bâ jo per me kënë levdue, por vetun me qellim qi me krye detyren ndej shoqin. Ne punoshim kso doret sá të jena nder msime, ka me ndollë qi kuer të dalim meshtarë kena me e pasë nierzín aq per shtat, sá kena me e perdorë edhe pá u kujtue.

4. Permí shka kena me folë

Mbassi distueme sá do per shkurt randsín e nierzís, neojen qi të jët e bashkueme me vrytje per me dalë e frytshme, e qi të jët e fitueme qyshë ne e rí per me kënë e ardhme, kena me pá tesh se si i duhet famullitarit me u prû në kishë, per shka e në shpít.

Nuk rrëhena se kena me paraqitë msime të reja e të pá njof-tuna, por vetun kena me u mundue me e pertrí meshtarve kujti-min e do msimeve qi mirë i dijn, por qi është të kujtohen shpesh.

NSOFTIM.

Në rasen qi hini të rufí Kodi civil i rí i joni kjene grishë disá famulltarë per me nenshkrue të telegrama pergzimit Qeverrís e Parlamentit; edhe kta i nenshkrue ne ju ka nder mënd se në Kodin mbahej edhe Reja e ditorit, e ndonjë tjetër qi është në kunder-shtim me ligjin e kishës katolike.

Êmnat e tyne gad të gjith kije e botue në fletoren „SHEKULLI i RÍ“ me fjalë lavdit por atë fjalë as atyne as popullit katolik s' u

râne per shtat; e prandej kta meshtarë derguene asajë fletore një shkresë, me të cillen e shpjegoshin mënden e vet. Na duket se letra e tyre nuk kje shpallë; e per ket arsye e kena pá me rrugë me e botue në „FLETOREN e KLERIT“.

I NDERTI ZOTNÍ

Mbasi në të vleren Fletoren t' Uej janë botue para disá ditve do fjalë permby në, të cillat nuk i pergjegjin mendimit t' onë, Ju lutena të keni mirsin me i shpallë edhe këta pak rreshta, qí të një-fet e verteta plotsisht.

Fati me pasë edhe Shqypnija Kodin e Europës së gjytetnueme e një Kod në gjithë t' onë, kú se i cilli nesh mund të shofë ligjë e Shtetit per administraten civile të vendit, pat mbushë me një kënaqsi të jashtëzakonshme zëmrat t' ona. Prandej kúr kjém grishë per me nenshkrue dy telegrama, njënin Naltmadhnís së Tij Mbretit t' onë, tjetrin Parlamentit per të hymjen në fuqí të Kodit civil, na nuk ngurrueme me e vù émnin t' onë, tuj pasë para sýsh n' at ngutsí vetem pikpamjen qí permëndem. Por mandej na u njoftue se disá prej popullit e kishin marrë ket nenshkrimin t' onë porsí pranimin e të tana ligjve të Kodit, edhe t' atyne, qí cenojn dogmat e fés katolike, sikurse ást ligja e divorcit e ndo' i tjetër.

Tuj kënë qí na nuk e kemi pasë aspak ket mēnde, por vetem qellimin qí sipri treguem, e njehim vetēhen të detyruem me e shndritë opinionin publik e me i bá me dijtë gjithkuej, se në çashtje fejet na jemi një mēndje e një zēmrë me të Parët t' onë e me shokët t' onë, e se kurr s' kemi me levdue shka dēnon Kisha Katolike; pse na të saj t jemi të saj t duem me kënë gjithmonë e gjallë e deké.

Pranoni, i Nderti Zotní, nderimet t' ona.

Shkoder 30 majë 1929

D. NDRÉ ZADËJA
A. JOAKIN SERREQI
A. ZEF MESI
A. RROK GURASHI
A. GJON DEMA
A. DEDË BERDICA
A. BONAVENTURË GJEÇAJ
D. JAKË BUSHATI

SHUGURIMI i Emzot PJETER GJURËS

ARGJIPËSHKVIT TË DURRSIT

Me 15 të mojit Majit të vjetit vazhdues 1929, Shëjti Atë Papë Pio i XI, zgodhi per Argjipeshkev të Durrsit Emzot Pjeter Gjuren famullitarin e Shkoders.

Ky Zotní i Perndrigem, si në famullí të Pulaj, ku ndëj per pësë vjetë, ashtu edhe má teper në famullí të Shkoders per trem-dhetë vjetë rresht diftoj zellin e vet, me një veprim të pá lodhshem, per lalzim të Fés Shëjte Katolike.

Me 4 të Gushtit të kú vjetit, në Kishë Kathedrale të Shkoders, kje shugurue prei Shkelqesís së Ti Emzot Lazer Mjedës Argjipeshkvit e Metropolitës të Shkoders, tuj pasë per ndimtar të Perndritëmit ZZ. Emzot Luigj Bumçin Ipeshkvín e Lezhës, edhe Emzot Zef Gjonalin Ipeshkvín e Zadrímës.

Kjene pranë në ket funkejon Z. Xevendsi i Prefektit të Shkoders, Z. Korçulla i Italis e shum zotní të gjytetit. Në ket funkejon muerne pjesë një shumicë Meshtarësh të Arkidjegezit të Durrsit e të Djegezëve të ndryshme të Shqipërisë.

Funkjeoni doli me knaqsi të gjithve.

„Fletorja e Klerit Katolik“, tuj u pergjete me ket Zotní të Perndrigem, per ket kamë kaqë të neltë, i uron një punim má të gjânë n' atë Arkidjeçes per dobí të Fés t' Atdheut.

CASUS CONSCIENTIÆ

De Materia Baptismi

I. Parrochus, ubi sat longum iter conficere debet ad baptismum alicui puero ministrandum non solet curare de aqua baptismali secum deferenda: nimium enim hoc onus reputat, cum iam plura alia impedimenta, sive ad Sacram celebrandum, sive ad victum comparandum, secum vehere debeat.

II. Quondam, cum nullam aliam materiam puero baptizando repperisset quam aquam baptismalem quae pessime olebat et corrupta videbatur, atque aquam naturalem omnino faculentam, hanc adhibuit.

QUARITUR I. — Quando minister Sacerdos adhibere debet aquam baptismalem benedictam et qua obligatione tenetur ad eam adhibendam? — II. Quid requiritur in materia baptismi ad validitatem baptismi? — III. Quid ad easum.

De Confirmatione

Cyrillus infans, a patre catholico et matre schismatica natus, primum a Sacerdoto catholico baptizatus est; deinde a matre, quae schismati vehementer addicta erat, oblatus est sacerdoti schismatico, a quo iterum baptizatus etiam S. Chrismate unctus est. Pater Cyrilli petit a Parroco catholico utrum infans Cyrillus catholice confirmandus sit.

QUAERITUR I. — Utrum Confirmatio a sacerdote schismatico ministrata valida sit?

QUAERITUR II. — Quid respondendum patri catholico?

De Materia Eucharistiae

Sacerdos quidam iter faciens in Oriente, nunc in ecclesiis ritus latini, nunc in ecclesiis ritus greci celebravit. Adhibuit autem in singulis panem seu azimum, seu fermentatum, proutclerus ipsius ecclesiae adhibere solebat, et Sacerdoti impossibile erat panem sui ritus habere.

QUAERITUR I. — Utrum liceat Sacerdoti ritus latini celebrare in ecclesiis ritus greci?

QUAERITUR II. — Utrum liceat adhibere panem fermentatum?

QUAERITUR III. — Quid faciendum si panem sui ritus invenire non possit?

V. O. — Porositen Zotni famullitarët me ja dergue Zyres Argji-peshkvnorë të sqidhunit e ktyne rasave morale deri me 15 tetuer.

PRËSI I FAMULLITARIT

(Vijim, shif f. 57)

PJESA E PARË TË PRËMIT NË KISHË

KREU I.

Ndej të lumin Zot.

§. 1. Të mbajtunit e veltjes e pastrija e vëndit.

Në kishë famullitari duhet permblë të tana qi të diftohet i nier-zishem me të lumin Jezu Krisht në Shëjtnueshmin Sakramënd; e prandej mos të hijn kurr në vëndin shëjt me krye të mblyem, posë kuer t' a lypin sjelljet kishtare; kjo nierzë perdorohet me këdo kuer t'i hihet në shpë. Kishte me këne një shëmbull i pë mirë me u pë meshtari qi prej qelet o prej rruget hinë në kishë pë e dë vëndin prei vëndit, kuer se shekullarët shpejtojnë me hjekë ksulen edhe pë gillë deren e kishës. Shkajku i të ftoftit o i smundjes mundet me ecë ndë herë por më të shumen kjo punë ndollë prej plogsijet e prej të pë kujdesit.

Ënët e ujit të bekuem nuk janë vëe në kishë vëe per shekullarë, por edhe per në; prandej kuer ti bijn rasa edhe famullitari t' a lugin doren n' at ujë, e me divocjon të vertë të bëjnë plotsisht shëjin e shëjtes krygë; kjo punë ká me i vjetër edhe per me pë a kanë ënët ujë mjeft, a është uji paster, a per ka mbetë do fundrrë e ndyet.

Kishte me këne teper me ja permëndë famullitarit se kuer ti bijn me dalë para lterit të Shëjtnueshmit Sakramënd ka detyrë me perkulë njënin giu deri në tokë per nderim të Hyjnueshmit; por nuk është teper, pse ndollë jo fort rrallë me pë as meshtarësh, të cillët pse ju tokon me rá tesh e tesh para lterit matrin vesin me kalue pë e krye ket detyrë, o se e kryejn në mnyrë aq të pakandshme, sá me tu dukë më fort një lojë, se një nderim; punë kjo qi ne mos shënjoftë se besimi i jonë në prandë J. Krishtit në Shëjtnueshmin Sakramënd është teper i ligshë, difton ne mose mungesen e nierzës më të nevojshme.

Kjo nierzë lypë edhe qi ne mos koshim teper të xanun, të ndalena një grinë herë me u lutë para Sakramëndit të hyjnueshem, e të shkojmë sá më shpejt me pë. Per në daçim nuk na mungojnë

rasat per ket sherbim; bje fjala per me thanë ufcen e perditshme, tuj e dá sá të jét e mundun nder kohna qi i ka shénjue kisha; në vënd qi me e thanë në qelë, kú tokon shpesh, me na tundue njëni o tjetri, ta thona má mirë në kishë para të Shëjtnueshmit Sakramënd. Ashtu per me thanë rruzaren e Zojës Bekueme, tesh sidomos qi Shëjti Atë Papë i soçem ka dhanë ndjesen e plotë atyne qi e thonë ket uratë para Sakramëndit të hyjnueshem. Nuk ást nierzí me e lânë vetun mikun qi të ka ardhë te shpija; e mirë, J. Krishti i lumë ást miku i se të cillit famullitarë; e prandej se i cilli nder ta do të kqyrin me i bâ shoqni të kandshme të dashtunit Shelbues, sidomos nder kohna të ditës, e nder do stinë të motmotit, qi i tokon të lumit me ndëjë má teper vetun. Per ket arrsyë ást një e mirë e madhe me e pasë kishen afer qelës; pse kshtú i bje meshtarit me vojte në të má shpesh, e shum herë gadi pá u kujtue; e gjithmonë ndoj punë e mirë kryhet; si me thanë: ndezet kandili, ndreqet ndoj qiri, hiqet ndoj marimangë, shihet pluhni, njaj pluhun qi mjerisht njeshet per gjith vënd e fort vshtirë pastrohet. Mundet ndoshta me thanë ndokush se kto sherbime i perkasin sherbtorve të kishës; po, por nuk mund të lypen prej tyne gjith kto hollime, pse má të shumen nder shpija të veta janë kënë msue me i rá punve trashamangë.

Famullitari ást aj qi do të kqyrin per gjith birë; qi do të két një veshtri të hollë per me e mbajtë se të cillen kashë në vëndin e vet, e do të ndijnë në vetvedi një mni të fortë per çë do ndytsi në vëndin e shuguruem.

Mjerisht shum herë tokon me u kujtue se mungon kjo veshtri e ky kujdes i nevojshem, kuer shifen nder do kishna marimangat e hapuna nelt e poshtë; shalldanat e shtypun o të pá kambë, me një grimë qiri të brejtun o të perlotuem; shtrojeat e lterit të pilana me qiri o të dangueme me vënë; muret e repuna o të shkarritu- na me lapeë; petkat e meshës të qituna si do; çaklat e kishës vùe shoqe mbi shoqe e perzie me tjera.

Njimënd e di gjithkush se ást vshtirsi e madhe me mbajtë të dlirta kishnat sidomos të katundeve, kú populli nuk ruhet mos me i perlye, por vjen te kisha shpesh herë i perballuem, vshtynë aty e ktu pá farë nierzijet e shkrryhet per murë si me kënë kál: por vshtirsija nuk mbaston me na lirue prej detyret qi kúna me e mbajtë kishen të dlirtë, tuj e shterngue popullin me i ardhë nierzis, e tuj dhanë na vetë shëmbullin e má të kandshmes pastri. (Vijon)